Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle vanhemmuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 132/2021)

Miesjärjestöjen keskusliitto ry kiittää eduskunnan lakivaliokuntaa lausuntopyynnöstä.

Kannatamme voimassa olevien äitiys- ja isyyslakien yhdistämistä vanhemmuuslaiksi esitetyssä muodossa. Esitys vahvistaa isien ja äitien vanhemmuutta ja lapsen oikeutta molempiin vanhempiinsa, ja suojaa siten lapsen etua YK:n lapsen oikeuksien sopimuksessa edellytetyllä tavalla. Esitys virtaviivaistaa ja järkeistää vanhemmuuden tunnustamis- ja vahvistamiskäytäntöjä.

Ennakolliseen tunnustamiseen liittyvän 30 päivän varoaikasäännöksen poistaminen on perusteltu muutos. Näin isyyden/äiteyden vahvistamisessa ei tule viiveitä ja lapselle varmistuu nopeasti kaksi oikeudellista vanhempaa. Huoltajuuden vahvistumisen lisäksi tämä helpottaa muun muassa nimenantoa ja matkustusasiakirjojen myöntämistä.

On myös hyvä, että hallituksen esityksen mukaisesti kantajalla olisi selvästi nykyistä enemmän aikaa arvioida kumoamiskanteen nostamista. Esimerkiksi erotilanteessa saattaa yllättäen tulla esille niin kutsuttu painava seikka, joka johtaa tarpeeseen kumota vahvistettu vanhemmuus. Ero sinällään on usein erittäin raskas tunne-elämän kriisi, eikä kriisin keskellä ole välttämättä riittävästi henkisiä voimavaroja arvioida tilannetta objektiivisesti. Lisäajan puitteissa, erokriisistä toivuttuaan, henkilö pystyy harkitsemaan päätöstä varmemmalta pohjalta.

Esityksen HE 132/2021 käsittelyyn yhdistettiin jälkikäteen lakialoite LA 13/2020: ”Lakialoite laiksi isyyslain 44 §:n kumoamisesta”. Liittoa pyydettiin arvioimaan myös ko. lakialoitetta.

Lakialoite ja sen perustelut ovat ymmärrettäviä. Erityisesti lainsäädännön näkökulmasta. Jos jokin asia on päätetty väärin, halutaan se yleensä korjata. Asian eettinen puoli kuitenkin arveluttaa. On varsin ongelmallista, jos isä irtisanoutuu vanhemmuudestaan oltuaan lapselle se ainoa oikea isä esimerkiksi 12 vuoden ajan lapsen syntymästä alkaen. Tämä on omiaan aiheuttamaan vakaviakin ongelmia sekä lapsen, isyydestään luopuvan miehen, mahdollisen uuden isän, mahdollisten sisarusten että lapsen äidin hyvinvoinnille.

Isyydestään mahdollisesti luopuvan isän on tärkeä ymmärtää, että lapsen näkökulmasta se mies, jota lapsi on kaikki vuodet syntymästään alkaen pitänyt isänään, on lapselle se ainoa oikea isä. Lapsi ei yleensä haluaisi luopua hänestä. Jo pelkkä juridinen luopuminenkin voi vaikuttaa hajottavasti (esimerkiksi silloin, jos muut sisarukset säilyvät ”edunsaajina”), puhumattakaan sosiaalisesta tai ylipäätään läsnä olevasta isyydestä luopuminen. Petettynä, satutettuna ja vihaisena isä voi tehdä harkitsemattomia päätöksiä sekä lapsen että itsensä hyvinvoinnin kannalta.

Nykyinen kahden vuoden iän määräaika on eettisesti perusteltu. Sen jälkeen lapsi alkaa yhä vahvemmin ymmärtämään läheisten ihmisten merkitystä ja pysyvyyttä. Mitä vanhemmaksi lapsi tulee, sitä haastavampi on suhteiden rikkoutuminen. Lakialoitteen käsittelyssä on huomioitava edellä kuvattu ongelmakenttä ja sen vaikutukset. Miesjärjestöjen keskusliitto päätyi arviossaan siihen, että lakialoite tarvitsee syvempää harkintaa ja kattavasti asiantuntijalausuntoja tuekseen. Siksi se on syytä palauttaa valmisteluun.

Helsingissä 19.10.2021

Miesjärjestöjen keskusliitto ry

Miesjärjestöjen keskusliitto ry | Annankatu 16 B 28 | 00120 Helsinki
toimisto@miesjarjestojenkeskusliitto.fi | www.miesjarjestojenkeskusliitto.fi